Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Національний університет цивільного захисту України

Матеріали XVII Міжнародної
науково-практичної конференції

«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»

2 жовтня 2026 року

Черкаси
2026

УДК 614.8; 614.84; 614.83; 623.26; 504.05; 504.06; 351.861; 623.45

Рекомендовано до друку вченою радою
навчально-наукового інституту
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 1 від 21 вересня 2026 року)

Теорія і практика гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій : матеріали XVII міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси : НУЦЗ України, 2026. – 370 с.

Матеріали опубліковано українською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали доповідей учасників XVII міжнародної науково-практичної конференції на базі Національного університету цивільного захисту України.

У матеріалах висвітлено актуальні питання реагування на пожежі та надзвичайні ситуації, організації аварійно-рятувальних робіт в умовах воєнного стану, розвитку пожежної та аварійно-рятувальної техніки, застосування безпілотних систем і робототехніки, радіаційного, хімічного та мінного захисту. Розглянуто сучасні підходи до професійної підготовки та психологічного забезпечення рятувальників, управління у сфері цивільного захисту, а також підвищення рівня пожежної безпеки.

Матеріали призначені для практичних працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій, науково-педагогічного складу, ад'юнктів, слухачів, здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти України та інших країн світу.

© НУЦЗ України, 2026

УДК 159.9:614.842.83

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ

Роман ЯРЕМКО, к.п.н., доцент
Анастасія БОДНАР
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Актуальність теми. Сучасна робота аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС України відбувається в умовах підвищеної інтенсивності та постійного впливу екстремальних факторів. Виконання своїх обов'язків під час усунення наслідків надзвичайних ситуацій, розбирання завалів та роботи з вибухонебезпечними предметами вимагає від особового складу не тільки високого професіоналізму, але й значної психологічної стійкості. В цьому контексті психологічна підтримка є критично важливим елементом для збереження їхньої боєздатності, психічного стану та ефективності роботи. Особливої актуальності ця проблема набула в умовах повномасштабної війни, коли підрозділи ДСНС України щоденно залучаються до ліквідації наслідків ракетних і дронових ударів, розбору завалів зруйнованих будівель, порятунку постраждалих, евакуації населення та гасіння масштабних пожеж. Виконання таких завдань пов'язане з постійною загрозою повторних обстрілів, необхідністю приймати рішення в умовах дефіциту часу та високою емоційною напругою.

Діяльність рятувальників характеризується впливом складного стресового середовища, яке включає загрозу життю та здоров'ю, роботу в умовах дефіциту часу та невизначеності, а також постійний контакт із людськими стражданнями та втратами. Тривалий вплив таких факторів без належної психологічної підтримки підвищує ризик розвитку гострих стресових реакцій, емоційного вигорання, хронічної втоми та посттравматичних стресових розладів (ПТСР).

Психологічне забезпечення – це комплекс психодіагностичних, психопрофілактичних і психокорекційних заходів, спрямованих на вивчення, формування та розвиток психологічних якостей у рядового та начальницького складу, рятувальників і працівників. Ці заходи допомагають підтримувати позитивні психічні стани, необхідні для ефективного виконання завдань та підтримання високого рівня психологічної безпеки.

Його ключовими складовими є професійний відбір кандидатів на психологічному рівні для служби, підготовка до роботи в екстремальних умовах, супровід під час виконання обов'язків, запобігання професійному вигоранню та виснаженню, надання психологічної підтримки після надзвичайних ситуацій, а також реабілітація для тих, хто зазнав стресу високого рівня. Цей комплекс заходів допомагає формувати стійкість до стресу, розвивати важливі професійні якості, підтримувати високу працездатність та забезпечувати психологічну безпеку фахівців аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС України.

Відповідно до процедури психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій, реалізація комплексу заходів проводиться декількома основними напрямами:

Професійно-психологічний відбір та психопрофілактика. На початковому етапі здійснюється психологічний аналіз кандидатів на службу для оцінки їхньої здатності витримувати емоційне і вольове навантаження, а також готовності до роботи в екстремальних умовах. Упродовж служби постійно проводиться психопрофілактична робота: оцінюється поточний психоемоційний стан фахівців, розвиваються навички

емоційної саморегуляції, а також вивчаються методи збереження самоконтролю і надання самодопомоги в кризові моменти.

Оперативне психологічне забезпечення під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Цей напрямок здійснюється безпосередньо в зоні проведення аварійно-рятувальних робіт. Психологи виконують моніторинг стану особового складу, надають першу психологічну допомогу і вживають заходи для виявлення та корекції гострих стресових реакцій, таких як паніка, ступор або агресія під час виконання складних завдань. Практична реалізація цього напряму передбачає здійснення психологічного супроводу особового складу безпосередньо в районі проведення аварійно-рятувальних робіт, оперативну оцінку психоемоційного стану фахівців, застосування заходів кризового психологічного втручання та профілактику розвитку гострих стресових реакцій.

Психологічне відновлення, корекція та реабілітація. Після завершення завдань у небезпечних зонах проводиться психологічне розвантаження особового складу. Головною метою є обробка негативних наслідків травматичного досвіду, зменшення ризику первинної та вторинної травматизації, а також запобігання розвитку емоційного вигорання і ПТСР. Важливою частиною цього напрямку є підтримка родин фахівців ДСНС України. Ефективність реабілітаційних заходів забезпечується застосуванням комплексу сучасних психопрофілактичних, психокорекційних і психотерапевтичних методів, спрямованих на відновлення психологічних ресурсів особистості, підвищення рівня стресостійкості та збереження професійного довголіття фахівців аварійно-рятувальних підрозділів.

В сучасних умовах воєнного стану психологічне забезпечення набуває особливого значення, оскільки сприяє збереженню психічного здоров’я рятувальників, підтриманню їхньої професійної ефективності та готовності до виконання завдань в умовах підвищеного ризику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довгань Н. О, Поліщук С. А. Надання першої психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях : методичні рекомендації. Кропивницький : за ред. В. М. Духневича. ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології, Імекс-ЛТД, 2022. 145 с.

2. Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій : Наказ від 31.08.2017 № N 747.

3. Яремко Р. Я. Особливості професійної діяльності психологів ДСНС України в умовах воєнного стану. Виклики толерантності в умовах російської воєнної агресії : матеріали Всеукраїнської науково-дискусійної платформи, яка приурочена до Міжнародного дня толерантності, м. Кропивницький, 16 листопада 2023 року. Кропивницький : ДонДУВС, 2023. С. 87–91

Ірина ФІЛЬЧУК
Резильєнтність як психологічний ресурс професійної діяльності рятувальників в умовах війни 348
Олександр ЧЕРНЕНКО, Людмила МОХНАР
Основи медико-психологічної реабілітації учасників бойових дій 350
Олександр ЧЕРНЕНКО, Аліна КОЛОМОЄЦЬ
Психологічне забезпечення підрозділів ДСНС під час війни 352
Олександр ЧЕРНЕНКО, Ольга ДЯЧКОВА
Психологічна служба ДСНС в умовах війни 354
Роман ЯРЕМКО, Анастасія БОДНАР
Психологічне забезпечення професійної діяльності фахівців аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС України в умовах підвищеного ризику..... 356

Наукове видання

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції

2 жовтня 2026 року

Редактор – ОСТАПОВ Костянтин Михайлович

За зміст вміщених у збірнику матеріалів персональну відповідальність несуть автори.

Підписано до друку 21.09.2026. Формат 60×84 1/8.
Обл.-вид. арк. 27,16. Ум. друк. арк. 52,08.

Віддруковано

Підприємство "НАІР"
76014 м. Івано-Франківськ, вул. Височана, 18
Тел.: (050) 433 67 93

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції № 4191 від 12.11.2011 р.